

MMO YÖNETİM KURULU BAŞKANI EMİN KORAMAZ:

"Yatırımı ve Üretimi Dışlamak Sürekli Kriz Üreten Bir Yapıyı Doğurur"

BirGün gazetesi, Oda Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ile kriz, TMMOB, MMO ve Genel Kurul süreci üzerine 7 Nisan 2010 tarihli BirGün gazetesinde yayımlanan bir söyleşi yaptı.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası (MMO) Makina, Endüstri, İşletme, Sanayi, Uçak, Havaçılık, Uzay, Sistem, Teknik Metod, Üretim Mühendisliği öğrenimi almış mühendisleri kapsayan kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu.

1954 yılından bu yana faaliyet gösteren MMO, hazırladığı projeler ve raporlar ile ülke "kamu yararını" gözeterek doğal kaynaklarının işletilmesini, üretimin arttırılmasını, yurt sanayinin ulusal çıkarlara uygun yönde gelişmesini hedefliyor. Önümüzdeki hafta sonu (10-11 Nisan) 43. Genel Kurulu toplanacak olan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz ile kriz, ülke ekonomisi, sanayi ve mühendislikte son duruma ilişkin bir söyleşi yaptık.

Koramaz'a göre üretimi, yatırımı dışlayan finansallaşmanın esiri olan ülke politikaları aşırı kırılgan, sürekli kriz üreten bir yapıyı doğurdu. "Türkiye'nin bugün yüz yüze olduğu gerçeklerin, istihdam özürü büyüme, yanlış sanayi ve tarım politikaları ile büyük bağı vardır" diyen Koramaz, çalışma yaşamındaki kural dışlaşmanın bir an önce son bulması gerektiğini de belirtti.

»En güncel olandan, küresel ekonomik krizden bahsederek başlayalım. Türkiye bu krize herhalde birden girmedi. Bu krizin altyapısı nasıl oluştu?

Aslında kriz veya bunalım öğeleri yapısalıdır. Bunalım faktörleri, dünyada ve Türkiye'de, 2008 öncesinde, kapitalizme yapısal bir form içinde birikmeye başlamıştır. Bu bunalım azalan kâr oranları, aşırı tüketimi koşullayan üretim fazlalığı gibi yapısal sorun ve ekonomik döngüler ile şımarık bir şekilde uygulanan tam serbestleşme, finan-

sallaşma politikalarının açık bir sonucudur. 1970'lerden beri kapitalizm, sermayesinden çok krediye dayanmıştır. Eskiden sermayeye dayanan düzen, daha çok krediye, salt finansal mekanizmalar ve hareketlere dayandı. Kısa kapitalizmin son 30-35 yıllık döneminin uygulamaları, bütün özellikleri, sektörel ve finansal yapı özellikleriyle yalnızca yeni liberal dönemin değil, 200-300 yıllık bir modelin sona erişini göstermiştir. Yaşadığımız bunun bunalımıdır.

Emperyalizm, 1980'ler ve özellikle sosyalist ülkelerin çözümlüşünden sonra egemenliğini tüm yeryüzüne yayarak dünyayı neoliberal temellerde yeniden biçimlendirmeye çalıştı. Her ne kadar 2008 Ekim'inde patlayan büyük kriz kapitalizm ve onun yeni liberal politikalarının sorgulanmasına yol açmış olsa da Türkiye'nin özellikle son 30 yılının bu açıdan titizlikle sorgulanması gerekmektedir.

FİNANSALLAŞMANIN ESİRİ OLDUK

»30 yılı değerlendirdiğimizde nasıl bir tablo ile karşılaşılıyor?

Tüm dünyada serbestleştirmeyle birlikte finansal sermayenin kısa dönemli spekülâtif nitelikli kararları ve çıkarlarının sanayi politikalarını belirlediği ve onun önüne geçtiği bir dönem, bir tür “Lale Devri” yaşanmıştır. Türkiye’de 1980 sonrası bütün iktidarlar ve 2002’den itibaren de AKP iktidarı üretim, yatırım, planlama ve sanayileşmeyi dışlayan, finansallaşma politikalarının esiri olmuştur. Ülkeye sürekli sıcak para girişi ve aşırı dış borçlanmaya dayalı politikalarla üretim, yatırım zinciri boşlanmıştır. Yüksek cari açık, yüksek dış borç ve süreklileşmiş işsizliğe dayalı, aşırı kırılgan, sürekli kriz üreten bir yapı böylece oluşmuştur. Genel çerçevesi ile böyle bir tablodan bahsedebiliriz.

Türkiye ekonomisi krizlerle maluldür. 1980, 1988, 1994, 1999, 2001 birer krizdi. 2008’de başlayan ise hem birikmiş hem de kapitalizmi daha çok olarak, toplumu bu kez daha kapsamlı olarak etkilemiştir. “Küreselleşme sürecine uyum”, “yapısal uyum”, “Avrupa Birliği’ne uyum” programları ile özellikle bizim gibi geri bırakılmış ve gelişmekte olan ülkelerde devletlerin işlevleri ve ulusal ekonomileri “dünya ekonomisi” denilen uluslararası sermaye çıkarlarının gereklerine uyarlanma yönünde bir hayli değiştirilmiş durumdadır.

Liberalizasyon da denilen serbestleştirme ekonomide başat olgu oldu. Sonuçta bir tür, yeni bir toplumsal formasyonun ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Bu “yeni” sözcüğünü çok abartmayalım; ama “eski-yeni” geçişkenliğinde kısaca yeni bir devlet, yeni bir ekonomi, yeni bir “sosyal güvenlik” sistemi ve piyasa koşullanmaları altındaki yeni bir sosyal yaşam örgüsünden bahsetmek mümkündür. 24 Ocak kararları ve 12 Eylül faşizmi ile başlayan bu süreçte çıkarılan bütün temel yasal, anayasal değişiklikler hep bu yönde olmuştur. 1980 sonrasında Türkiye, yeni liberal bir değişim ve dönüşüm süreci yaşamıştır. Temel çerçevesi emperyalist merkezlerde ve IMF, Dünya Bankası, OECD, Dünya Ticaret Örgütü, Avrupa Birliği kanalıyla çizilen bu programlar uyarınca ücretlerin azaltılması, esnek üretim, emek piyasalarının

kuralsızlaştırılması ve güvencesiz istihdam modelinin yaygınlaştırılması söz konusudur.

»Sizce, krizin Türkiye’deki etki gücünün sanayileşme tarzıyla olan ilgisi nedir?

Şöyle ki sanayimiz on yıllardır iktidarlara, dünya ve ülke konjonktürüne, IMF, Dünya Bankası, Gümrük Birliği, Avrupa Birliği, Dünya Ticaret Örgütü tarafından belirlenen politikalara bağlı olarak fason üretime yönlendirilmiştir. Sanayi üretiminin büyük oranda KOBİ ölçeğine indirilmesi, üretim ve düşük teknoloji ihracatın yapısal olarak, yüzde 71,5 oranında ithal girdilere bağımlı kılınmış olması söz konusudur. Gümrük vergileri, kotalar ve ithalattaki tüm kısıtlamaların ortadan kaldırılması, kamu sanayi işletmelerinin ve hizmetlerinin özelleştirilmesi ve finans hareketlerinin serbest bırakılması yoluyla doğrudan yabancı sermayeye yatırım, yani “gel, al, sömür, götür” olanakları sağlanmıştır. Burada “sanayileşme stratejisi” unsurları bulunmadığını özellikle belirtmek isterim. Nitekim sanayi sektörü, bugün hizmet ve tarımdan sonra gelmekte ve yıllardır sanayi istihdamı yüzde 20’yi ancak bulmaktadır. Sanayinin ikinci plana itilerek hizmet ve finans sektörlerinin desteklenmesi sonucu imalat sanayi yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payında ciddi düşüşler söz konusudur. Bu oran 1970’te yüzde 40, 1980’de yüzde 28,5 düzeyindeyken günümüzde yüzde 14’lere kadar gerilemiştir. 1980’den günümüze sanayide yatırım yoğunluğunda ise yüzde 32’den 10’lara inen bir düşüş söz konusudur. Böylesi bir “sanayi politikası” doğal ki bunalım, işsizlik ve yoksulluk üretecektir. Kriz denilen ekonomik sosyal bunalımın gerçek tezahür mecrası buradadır.

GERÇEK İŞSİZLİK YÜZDE 24

»Şüphesiz bu bunalımın istihdama da yansımaları yoğun şekilde oldu. Son açıklanan işsizlik rakamları için ne dersiniz?

Devletin sosyal alandan çekilmesi; eğitim, sağlık, sosyal güvenlik alanlarının piyasaya açılması, daha önce bahsettiğim yapısal uyum programlarının ruhunu oluşturuyor. Kısaca devlet sosyal işlevini yitirirken emeği disipline edici, kısıtlayıcı işlevleri artırılmış; esnek üretim ve güvencesiz çalışma biçimleri 2003’te çıkarılan 4857 sayılı yeni İş Yasası, 4/C vb. diğer uygulamalarla yaygınlaşmıştır.

Mevcut sanayi ve “büyüme” politikaları istihdamı net bir şekilde dışlamış, ucuz iş gücü sömürüsüne dayanmıştır. Bugün istihdamda sanayi sektörü, hizmet ve tarımdan sonra gelmektedir. Son 40 yılda istihdam tarım ağırlıklı yapıdan hizmet ağırlıklı yapıya dönüşmüştür. 1988’den 2009’a işsizlik oranı resmi rakamla yüzde 8’den yüzde 14’e; gerçek işsizlik ise iş arama umudunu kaybettiği için iş aramayanlarla birlikte yüzde 24’e yükselmiştir. Yalnızca son krizde işten çıkarılanlar toplam sanayi istihdamının yüzde 20’sine ulaşmıştır. Herhangi bir sosyal güvencesi olmaksızın çalışan kayıtdışı iş gücü oranı yüzde 43,8 oranındadır. Türkiye’nin bugün yüz yüze olduğu gerçeklerin, istihdam özürsüz büyüme, yanlış sanayi ve tarım politikaları ile büyük bağı vardır. Sömürüden işsizlik, yoksulluk, güvencesiz çalışma biçimlerine dek TEKEL işçilerinin dikkat çeken mücadelesi bu nedenle çok önemlidir. Yıllardır bizlerin, TMMOB’nin, mesleki demokratik kitle örgütleri

ve toplumcu iktisatçıların dile getirdiği gerçekler, artık tek tek bütün çıplaklığıyla ortaya çıkmaktadır.

MÜHENDİSLİK AÇISINDAN DURUM İÇ AÇICI DEĞİL

»Mevcut durumun mühendislik açısından da değişilmesi gereken yanları olsa gerek. Çok sayıda mühendis de işsiz kaldı. Aynı zamanda AKP’nin yaptığı bir düzenlemeyle yabancı mimar, mühendis ve şehir plancılarının akademik yeterliliklerini kanıtlamalarına gerek kalmadan Türkiye’de çalışmasına fırsat veren bir düzenleme de yapıldı. Bunların tümünü yan yana değerlendirdiğimizde, mühendislik alanı açısından nasıl bir tablo, nasıl bir çalışma yaşamı görünüyor?

Mühendislik açısından durum hiç iç açıcı değil. Dünya Ticaret Örgütü anlaşmalarının altına imza atan Türkiye, mühendislik hizmetlerini de yabancı sermayeye açmıştır. Bahsettiğiniz yabancı mühendislerin akademik yeterliliklerini bugüne kadarki uygulamanın aksine kanıtlamaksızın Türkiye’de hizmet vermelerine olanak tanıyan değişikliği iktidar gizlice yapmıştır. Dikkat edin, çok ilgisiz bir yasada, “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”a eklenen bir madde ile Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun’un 12. maddesi kamuoyunun dikkatlerini çekmeden değiştirildi. Diğer yandan Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, TMMOB’nin de içinde yer aldığı meslek örgütleriyle ilgili zehir zemberek bir raporu Başbakanlığa iletti. Fakat bizim tarihimiz, bu ve benzeri baskılara karşı mücadelelerle doludur. Mühendislik sorunları ile ülke sanayisi ve ekonomisinin sorunlarının iç içeliğinden hareketle ülkemiz, sanayi, halkımız ve meslek çıkarlarımız doğrultusundaki mücadeleden asla geri durmayacağız.

Diğer yandan, gerçekte nitelikli iş gücü ile üretim teknolojisi birbirine bağımlı olmakla birlikte ne yazık ki bugünkü sanayi yapılanması içinde, birçok alt sektörde üretim teknolojisi ve üretimin yapısal örgütlenmesi, nitelikli iş gücü istihdamına olanak vermiyor. Bu nedenle mühendis istihdamından yüksek katma değerli üretime ve mühendislik, sanayilerde ithalat bağımlılığına dek birçok sorun iç içedir.

EĞİTİMLİ GENÇ NÜFUS İŞ BULAMIYOR

»Sanayide mühendis istihdamının durumu nedir?

İstihdam boyutuyla baktığımızda, 2008 yılı itibarıyla sanayi sektöründe çalışan 4,4 milyon kişinin ancak 304 bini, yani yüzde 7'si yüksek öğrenimli; onun içindeki mühendis sayısı ise 64 bin ile yüzde 21 oranındadır. Bu 4,4 milyon çalışan içindeki mühendis oranı ise yüzde 1,45 oranındadır. Kısaca mühendis istihdamı çok azdır. Sanayi işletmelerinin büyük bir bölümü olan KOBİ'lerin yüzde 46'sında yüksek eğitilmiş personel çalıştırılmamaktadır.

Son 5 yılda eğitilmiş iş gücü işsizliğinde artış görülmektedir. 2009'da eğitilmiş genç nüfusta işsizlik oranı yüzde 28'e yükselmiştir. Mühendislerin ekonomik durumu son on yıl içinde giderek bozulmuş, ücret ve maaşlarında gerileme yaşanmıştır. Esnek istihdam, güvencesiz istihdam biçimleri mühendisleri de kapsamaktadır. Diğer yandan İş Güvenliği Mühendisliği, kamuda gerçekte benimsenmemekte, bütün çalışma yaşamı ve sanayide, hizmet sektörlerinde çok önemli olan bu disiplin, teknik eleman ile eşitlenmekte ve işçi sağlığı, iş sağlığı ve güvenliği piyasaya açılarak kuralılaştırılmaktadır.

»AKP'nin, değindiğiniz Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu raporu kanalıyla TMMOB üzerinde de bir baskı iklimi yaratmaya çalıştığını söyleyebiliriz. AKP "demokratik açılım" yaptığından söz ederken, aslında birçok bağımsız, toplumsal kurumun üzerinde vesayet de oluşturmaya çalışıyor. Kendi alanınızdan hareketle, ülkeye yayılan "AKP tarzı demokratikleşme"nin yansımalarından söz edebilir misiniz?

En özlü haliyle AKP, ABD çıkarları doğrultusunda devle-

Yatırımı ve üretimi dışlamak sürekli kriz üreten bir yapıyı doğurur

En özlü haliyle AKP, ABD çıkarları doğrultusunda devleti ve siyaseti de yeniden yapılandırıp tekeli otoriter bir düzen kurmayı amaçlıyor

TMMOB, her tür antidemokratik yönelime, özelleştirmelere, taşınmazların satışına, yerel yönetimlerin ranta dayandırılmasına direnç gösterdi

BAKAN TURAN

TMMOB Mevlana Müesseseleri Ödülü (MMOB) Mühendislik, İnşaat, Enerji, Sanayi, Ulaştırma, Hava, Denizcilik, Ulaştırma, Enerji, Telekomünikasyon, Çevre Mühendisliği, Sağlık ve Medya Kuruluşları.

1974 yılında bir grup mühendis tarafından kurulan TMMOB, Türkiye'nin en büyük meslek örgütüdür. Üyesi olan mühendislerin çıkarlarını savunmak ve haklarını korumak için mücadele eden TMMOB, Türkiye'nin en büyük meslek örgütüdür.

Özellikle sağlık ve sosyal hizmetler alanlarında TMMOB, Türkiye'nin en büyük meslek örgütüdür. Üyesi olan mühendislerin çıkarlarını savunmak ve haklarını korumak için mücadele eden TMMOB, Türkiye'nin en büyük meslek örgütüdür.

Emin Koramaz, MMO Yürütme Kurulu Başkanı

En özlü haliyle AKP, ABD çıkarları doğrultusunda devleti ve siyaseti de yeniden yapılandırıp tekeli otoriter bir düzen kurmayı amaçlıyor

En özlü haliyle AKP, ABD çıkarları doğrultusunda devleti ve siyaseti de yeniden yapılandırıp tekeli otoriter bir düzen kurmayı amaçlıyor

İş gücü azalması nedeniyle bir raporun başbakanlıkta biriktiği belirtilmektedir. Bu raporun başbakanlıkta biriktiği belirtilmektedir. Bu raporun başbakanlıkta biriktiği belirtilmektedir.

EĞİTİMLİ GENÇ NÜFUS İŞ BULAMIYOR

İstihdam boyutuyla baktığımızda, 2008 yılı itibarıyla sanayi sektöründe çalışan 4,4 milyon kişinin ancak 304 bini, yani yüzde 7'si yüksek öğrenimli; onun içindeki mühendis sayısı ise 64 bin ile yüzde 21 oranındadır. Bu 4,4 milyon çalışan içindeki mühendis oranı ise yüzde 1,45 oranındadır. Kısaca mühendis istihdamı çok azdır. Sanayi işletmelerinin büyük bir bölümü olan KOBİ'lerin yüzde 46'sında yüksek eğitilmiş personel çalıştırılmamaktadır.

Son 5 yılda eğitilmiş iş gücü işsizliğinde artış görülmektedir. 2009'da eğitilmiş genç nüfusta işsizlik oranı yüzde 28'e yükselmiştir. Mühendislerin ekonomik durumu son on yıl içinde giderek bozulmuş, ücret ve maaşlarında gerileme yaşanmıştır. Esnek istihdam, güvencesiz istihdam biçimleri mühendisleri de kapsamaktadır.

Diğer yandan İş Güvenliği Mühendisliği, kamuda gerçekte benimsenmemekte, bütün çalışma yaşamı ve sanayide, hizmet sektörlerinde çok önemli olan bu disiplin, teknik eleman ile eşitlenmekte ve işçi sağlığı, iş sağlığı ve güvenliği piyasaya açılarak kuralılaştırılmaktadır.

AKP'nin, değindiğiniz Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu raporu kanalıyla TMMOB üzerinde de bir baskı iklimi yaratmaya çalıştığını söyleyebiliriz. AKP "demokratik açılım" yaptığından söz ederken, aslında birçok bağımsız, toplumsal kurumun üzerinde vesayet de oluşturmaya çalışıyor. Kendi alanınızdan hareketle, ülkeye yayılan "AKP tarzı demokratikleşme"nin yansımalarından söz edebilir misiniz?